

УДК 821.161.2-21

АТАМАНЧУК Вікторія Петрівна, кандидат філологічних наук, доцент, докторант Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: victoriaatamanchuk@gmail.com

ХУДОЖНЄ ОСЯГНЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДУХОВНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У ДРАМАТИЧНИХ ПОЕМАХ ЮРІЯ ЛИПИ («Корабель, що відпливає», «Троянда з Єрихону», «Слово в пустині»)

У статті окреслюється поняття духовності та досліджуються особливості його художньої репрезентації у драматичних творах Юрія Липи; визначаються жанрові ознаки творів; простежується взаємозумовленість змістових та формотворчих складників; аналізуються форми художньої умовності, використані автором. Увага приділяється визначенню онтологічних складників художньо-естетичних конструкцій у творах «Корабель, що відпливає», «Троянда з Єрихону», «Слово в пустині». Досліджуються форми художньої репрезентації поняття внутрішніх перетворень, обумовлених сутнісними змінами; визначаються ідеї, які структурують зміст і форму творів Ю. Липи. Окреслюються ключові поняття, які формують художню цілісність: поняття розвитку і саморозвитку як необхідної умови існування («Корабель, що відпливає»), розкриття незнищенних внутрішніх ресурсів («Троянда з Єрихону»), розрізнення істинного й ілюзорного («Слово в пустині»).

Ключові слова: драматична поема, художня умовність, духовне перетворення, герой, жанр, конфлікт, символ, Юрій Липа, архетип, образ.

Постановка проблеми. Жанр драматичної поеми у творчості Юрія Липи представлений досить потужно. Звернення саме до цього жанру дає змогу письменнику мистецьки відобразити певні явища, процеси, використовуючи можливості художнього втілення через дії та емоції, що створює ефект усебічного розкриття осмислюваних дискурсів. Юрій Липа увиразнює філософський аспект, оскільки художні проблеми характеризуються багатовимірністю тлумачень, що обумовлюється також і жанровою специфікою творів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим літературознавчим здобутком є дослідження Є. Маланюка [1], який окреслив напрям вивчення поетичної творчості Юрія Липи. У 1990-2000-х рр. художні досягнення поета стали предметом наукових зацікавлень багатьох дослідників. С. Хороб [2] звертає увагу на рецепцію творчості Юрія Липи Григором Лужницьким, Т. Салига [3] аналізує творчі взаємини та перегуки Євгена Маланюка і Юрія Липи, О. Янчук [4] досліджує творчу біографію поета. Художньо-стильові особливості поезії Юрія Липи вивчають О. Баган [5], Б.Криса [6]. Дослідження науковців І. Жифарської [7], Т. Мейзерської [8] присвячені вивченню жанрових особливостей творів Юрія Липи, езотеричної проблематики.

Мета статті полягає у визначенні жанрових параметрів творів Юрія Липи «Корабель, що відпливає», «Троянда з Єрихону», «Слово в пустині»; у дослідженні особливостей художнього втілення та вираження ключових проблем у названих творах та їх співвіднесення із жанровою структурою; у з'ясуванні художньо-естетичних засад репрезентації проблеми внутрішніх метаморфоз у драматичних поемах.

Виклад основного матеріалу. Художня творчість Юрія Липи відзначається філософською насиченістю, глибоким осмисленням основоположних проблем буття, які мають духовну проекцію, використанням своєрідних форм художньої умовності, що розкривають особливості вираження основоположних виявів людської свідомості. Виключну художню цінність являють драматичні поеми, у яких розкриваються ключові екзистенційні проблеми, що охоплюють процеси глобальних метаморфоз свідомості й водночас відображають архетипність цих зрушень.

Твір «Корабель, що відпливає» представляє зміни емоційно-подієвих парадигм, які засвідчують розкриття сутнісних буттєвих імпульсів, що переживаються на глибинному рівні. Ключова постать короля організовує подієву структуру драматичної поеми. Водночас він перебуває поза межами звичного плину, оскільки ніяк не реагує на дії інших, спрямовані на нього, і які, по суті, мають перешкодити йому, точніше ініційованій ним діяльності (відпливанню корабля) чи принаймні виразити протест. Сутнісний імпульс, що спонукає короля до небезпечної подорожі, стає основоположним у формуванні динаміки процесу – усі контрверсії ніяк не впливають ні на короля, ні на його задум, ні на здійснення задуму. Автор показує прославляння, яке не перешкоджає наступному висловленню протесту.

Ю. Липа символічно зображає певні закономірності буття, які викликають спротив через обмеженість сприйняття, і виразника цих закономірностей (короля). Корабель, що відпливає, символізує перехід від одного стану до іншого – від безпечного звичного існування до руху в напрямі до невідомих, імовірно, небезпечних змін. Король спрямовує процес, оскільки здатний усвідомлювати більше, ніж його піддані. Зміни, як необхідна форма існування та розвитку свідомості, викликають активний спротив. Піддані прославляють короля й поклоняються йому тоді, коли він символізує їхні уявлення про звичний устрій. Коли ж король своїми діями розбиває уявлення, які на нього спроектували піддані, услід йому летить каміння й стріли.

Король керується зрозумілими тільки йому мотивами, визначальною є його особиста воля. Сильна воля короля визначається внутрішніми імпульсами, цим він вирізняється з-поміж тих, які потребують зовнішнього керівництва. Поклоняючись королю, піддані поклонялися власним ілюзіям, з якими його асоціювали, поки він їх не зруйнував: він здійснював свою місію, рухався у невідомому напрямку, тим самим позбавляючи їх можливості продовжувати зручний самообман. Мужі висловлюють власну позицію, що обумовлена тими перевагами, які вони одержували від керівництва короля: «Не пускайте його. – Він з нами. – Він водив нас, як крилатий лев, до звитяжства. – Храми й святині дав нам. – Нехай веде нас далі, далі. – Коли став на чолі, – Не сміє покинути. – Назустріч йому. – Не пускайте» [9, 167]. Жіноцтво їх підтримує, але наголошує більше на психологічній залежності: «Що буде з нашими казками, як він покине нас? – Не пускайте його!» [9, 167].

Король символізує відстороненість від поверхових оманливих проявів: він не реагує ні на поклоніння, ні на каміння, яке кидають услід. Здійснюваний королем намір важливіший і потужніший за колективне засудження, нерозуміння, неприйняття: «...і спорхує корабель у синяву морську без жалю...» [9, 169]. Гнітюча, несприятлива атмосфера, що відображає негативні переживання люду, стає лише тлом, яке не впливає на покликання короля, що символізують білі вітрила: «У чорносиній хмарі ховаються білі вітрила» [9, 169].

У творі є своєрідне обрамлення у вигляді пісні пустельника на початку й у кінці твору, яка утверджує декілька важливих ідей: про внутрішнє відчуття божественного, про споглядання божественного у довколишньому світі та про возвеличення божественного як першооснови існування.

Пісня пустельника викликає певний резонанс: «Усе сповнюється дзвенінням, гаморливостями, шелестами й шумами, мов чаша, що в ній закипіло вино. / Земля шумить і море грає» [9, 161]. Художній ефект підсилюється розмовою молодшого і старшого воїнів, які очікують початку королівського походу.

Розпочавши твір із величних картин, що відобразили урочистість моменту, Ю. Липа переніс увагу на міщанське середовище, яке не сприймає задуму короля, говорячи про його божевілля і майбутню поразку. Майбутній похід короля спричинює справжнє збурення, що підтверджує розмова двох сліпих старців, а потім і промова підпалача, який змальовує страшні фантазмагоричні картини перед воїнами короля, намагаючись схилити їх до зради. Він хоче знищити корабель, знищивши тим самим прагнення до змін і руху:

«Хай огонь спалить корабель і його оманності!» [9, 165]. Старший воїн надає загибелі підпалювача символічного значення. Звертаючись до трупа, він говорить: «Линь, вистуй про наше відплиття. Немає стриму нам, ось наше перше слово» [9, 165]. Намір виявляється сильнішим за жажливі зовнішні перипетії, які ніби підкреслюють його неможливість та нездійсненність. Увесь похід і все, що з ним пов'язано, перебуває в якійсь іншій площині по відношенню до довколишнього світу. Усе вирує, щоб перешкодити походу, але похід розгортається за іншими, незалежними від зовнішніх впливів, закономірностями.

Автор підкреслює високий трагізм здійснюваного наміру короля – усе віщує про негативні наслідки. Особливо увиразнюється відчуття загрози через всезагальне сум'яття народу («З берега дивляться юрби, як одно стривожене лице» [9, 168])

Протиставлення високої місії і звичайного життя показане через образ молодшого воїна. Він проходить через різні стадії власних відчуттів: спочатку визначальним для нього є прагнення до звитяжних дій, потім його захоплює вир емоцій та пристрастей, і, зрештою, він згадує про присягу королю. Драматург використовує нагромадження гнітючих, різких образів, що розривають звичний плін життя і водночас підкреслюють похмуру урочистість початку походу: «Оглушливі, тривожні рокоти сурм прокотилися над містом, берегом, морем. У далекім місті рух дивний і гуканина: «Благайте його!» Ревіння зіп'ялось і впало» [9, 166-167].

У короля «любовні», «лагідні» «світлі очі» [9, 167], що свідчить про його виняткову рішучість, перед якою відступають чоловіки, які хотіли протестувати, і жінки, які намагалися вмовляти, а діти його «пускають, радісно сміючись, на корабель» [9, 167]. Внутрішнє рішення короля є усвідомленим (він відчуває необхідність здійснення свого покликання), але ірраціональним (не знає, чим воно обумовлюється).

Рішучість і внутрішня сила короля протиставляється страхом і королеви, і людей. Якщо вони говорять про приреченість обраного ним шляху, про страшні випробування, то він відповідає, відчуваючи власну винятковість: «Та я – король» [9, 168]. Люди намагаються підпорядкувати короля колективним прагненням («Ти сильний тільки з нами» [9, 168]), знецінити його покликання («А хто тебе покликав? – Злобна темрява. – Туманні привиди. – Сни, сни кличуть тебе» [9, 168]).

У драматичній поемі Ю. Липи «Корабель, що відпливає» репрезентована ідея фундаментального перетворення. Автор зображає трансформаційні процеси, які викликають спротив і невдоволення, з одного боку, та відчуття гострої необхідності змін – з іншого. Король, якого люди сприймали як свого провідника, стає виразником ідеї змін як необхідної обумовленості, незрозумілої для них. Саме король здатен відчути і здійснити покликання, яке люди не можуть збагнути. Назва твору визначає художнє осягнення процесу перетворень: образ корабля, що відпливає, вказує на завершення попереднього стану і перехід до нового. Формується внутрішня готовність до радикальних змін (короля покликано), а щоб здобути нову якість, він повинен звільнитися від звичного. Із символу для народу він перетворюється на анти-символ, коли залишає юрбу й відпливає всупереч її прагненням, тому люди втілюють поняття статичності, а король – динаміки. Корабель, що відпливає, і король як причина цього процесу означають стан буття в конкретну мить без прив'язок до минулого, яке вже не є актуальним, та абсолютної готовності до реагування на ймовірні виклики.

Твір «Троянда з Єрихону» дослідники визначають як драматичну поему. У його назві міститься вказівка на позачасові цінності, що становлять внутрішню основу й зміст форми, але формою не обмежуються. Мається на увазі дивовижне перетворення людської душі, перехід від стану змученості, виснаженості до відчуття енергії та внутрішньої цілісності через усвідомлення своєї мети й призначення. У драматичній поемі наголошується на єдності, яка має містичне наповнення і непідвладна руйнуванню.

Автор пропонує різні варіації і представляє різний ступінь усвідомлення єдності, як основного людського устремління, що виражається у різних формах. Твір розпочинається піснею рибалки, у якій прославляється кохання, що є ознакою єдності закоханих:

«Як сплетені руки / Людини в молитві, / Були ми, кохана!» [10, 301]. Подальше розгортання уявлення про поняття єдності пов'язане із зізнаннями молодого наємника: для нього відчуття ілюзорного єднання із його коханою асоціюється зі стражданнями і приниженням від примх, легковажності жінки, підкоряючись яким він намагається здобути відчуття близькості із нею. Він готовий на жертви й злочини заради пристрасті, яка принижує, приземлює людську душу. Старший наємник засуджує інстинктивні дії молодшого, а натомість протиставляє їм вищі поривання, які розкриваються в усвідомленні критичного стану смерті, що радикально змінює світосприйняття й змушує людину відчувати недоступні до того глибини власної свідомості: «Гориш і родишся наново» [10, 305].

У наступному епізоді, що являє собою монолог ув'язненої жінки, подається ще одна інтерпретація понять смерті й кохання. Якщо для старшого наємника близькість смерті вигострює розуміння найголовнішого, то ув'язнена жінка, для якої найстрашнішим випробуванням виявляється ув'язнення, що означає відсутність будь-якої можливості для духовної самореалізації, у смерті вбачає порятунок від страшної неволі. Водночас у неї немає однозначної відповіді й однозначного вирішення, оскільки десь далеко є її коханий, образ якого є втіленням її життєвих сил: «Коли б був той далекий хоч приснився, / Як я б жила, як сяяла життям» [10, 306].

Благородство та піднесеність полонянки, дружини лицаря, який пішов на війну, є способом протистояння підлості маркграфа, який ув'язнив її заради помсти за нерозділене кохання. Образ маркграфа є втіленням негативних відчуттів і переживань, тому він здатний тільки на руйнування – убиває ченця, який викриває його ниці, облудні та злочинні дії й наміри; намагається морально й фізично знищити графиню. Автор підкреслює різницю між високістю духу полонянки й примітивністю ката: у графині є чітке розуміння свого призначення, маркграф усе життя займався деструкцією, що обумовило його моральну деградацію. Нескореність і чесноти полонянки підкреслювали маркграфові його власну неспроможність, а щоб відчуття власного безсилля не було таким нестерпним, він намагається зламати жінку. Оскільки йому не вдається підкорити жінку, то йому залишається тільки зловтішатися, спостерігаючи за її стражданнями. Апофеозом жалюгідності маркграфа стає момент зловтіхи від тортур, які вплинули на красу графині.

Автор розмежовує позиції сторонніх спостерігачів, у ролі яких виступають молодий і старий наємники. Якщо молодий наємник, розчулений стражданнями жінки, хоче їй допомогти, то старий застерігає від втручання у чужі справи, оскільки чужі емоції та почуття – дуже небезпечні: «Любов чужа чужому – то отрута, / То заграва, що спалює і душить» [10, 308]. Старий пояснює причину ув'язнення графині, розкриваючи різні грані деструктивних емоцій маркграфа: він її ув'язнив із власної примхи, розцінюючи її як власну здобич, зрештою, – через його спотворене розуміння любові. І хоча графиня виступає в ролі жертви, а маркграф у ролі ката, сторонні сили не можуть втручатися у процес їхньої спотвореної взаємодії. Графиня відмовляється від допомоги наємника, оскільки втеча є для неї неприйнятною. Вона зберігає внутрішню суверенність завдяки тому, що послідовно відстоює власну правоту й зберігає вірність собі, незалежно від умов.

Ю. Липа протиставляє істинні цінності негативним проявам, підкреслюючи неоднозначність та багатовимірність фізичного існування, у якому розкриваються неймовірні можливості для реалізації внутрішніх ресурсів. Це підтверджує образ графині, яка проходить через стан зневіри, безнадії, але навіть тоді зберігає вірність собі та важливим для неї ідеалам, щоб у фіналі твору духовно відродитися. Автор показує дивовижне перетворення жінки як вияв істинної внутрішньої сутності, яка долає усі гнітючі ілюзії. Руїництво, втілене в образі маркграфа, виявляється ілюзорним, оскільки не має власної сутності, а виявляється лише у співвідношенні до того, що він хоче знищити. Чернець викриває графа і пророкує йому загибель, визначену його власними діяннями: «О, зрадливо / Ти розпочав цю гру і в ній загинеш, / Розтоптаний...» [10, 312].

За будь-яких обставин графиня зберігає внутрішню суверенність, що обумовлює її власну життєву мету. Маркграф обмежений своїм примітивним мисленням та примітивними емоціями, тому всі його прагнення зводяться до того, аби принизити й морально знищити графиню, чиє існування вказує йому на його недолугість.

Внутрішня цілісність жінки розкривається повною мірою в момент зустрічі з чоловіком. Ця зустріч є достатньо драматичною, оскільки граф спочатку її не впізнає через зміни, які відбулися із нею під час ув'язнення. Проте автор підкреслює, що людська свідомість і почуття мають здатність до перетворення, яке символізує троянда з Єрихону: «Троянда з Єрихону – то її ім'я. / Вона суха і сіра, коли ж візьме хто / До рук і гляне, повен віри, / І серцем чистим гляне, – зацвіте, / Закучерявиться троянда пелюстками» [10, 319]. Троянда означає відродження людської душі й відновлення внутрішньої єдності, яке надає відчуття внутрішньої свободи й величі. Граф говорить про їхній непорушний внутрішній зв'язок і взаємне зміцнення: «Ось знову ми стоїмо, як середина світу, / І знов я сильний, і знову гарна ти, / І знову – Ми. Ми – знак і зміст життя» [10, 320]. Вони обоє наголошують на взаємодоповненні і взаємонаповненні, втіленому в понятті «ми».

Негативне начало в образі маркграфа стає активним тоді, коли граф залишає маєток, ідучи на війну. Графиня змушена самотужки протистояти усьому негативові, вона зазнає втрат, але не полишає власних позицій. Зустріч подружжя повертає їм їхню помножену силу, тому з маркграфом, який діяв всупереч Божим істинам, не потрібно навіть боротися, – він завжди був безсилим, а власне безсилля намагався компенсувати, паразитуючи на чужих емоціях: вчиняючи насильство, маркграф пробував безуспішно самоствердитися. Образ маркграфа є втіленням внутрішньої порожнечі, ілюзорного, яке відбирало сили, час, увагу, а при відповідному усвідомленні повинне безслідно зникнути: «А зрадник цей, цей зрадник Божих правд / Має загинуть, так, як гине в полі / Полин і кукіль у жнива веселі. / Зігніть, спаліть, розвійте і забудьте!» [10, 321]. Граф наголошує на неістотності ілюзорного, на його безслідному зникненні тоді, коли утверджується справедливість як мірило внутрішньої досконалості і могутності: «Тепер вернись до вас я. / Справедливість / Знов хай кермує вашими ділами. / Покличте судіїв, хай судять. У собі ж / Шукайте правд відвічних так, / як я й дружина. / І будьте вірні. Бог pomoже вам» [10, 321]. Внутрішня сила засновується на відчутті правильності й обумовлених ним діях, що забезпечують зв'язок із Богом.

У фіналі твору автор розкриває сутність історії: «(І тут кінець легенді про Троянду з Єрихону)». Знаковий образ Троянди з Єрихону визначає метаморфози людської свідомості, яка проходить через страшні випробування, практично зникає під тиском жахливих ілюзій, але відроджується задля утвердження власної величі й цілісності, що вказують на зв'язок із Божественною істиною. Автор утверджує ідею незнищенності справжніх цінностей, які дають сили для звершень і безкінечного розвитку. Ілюзії, які би нав'язливі, гнітючі чи болісні відчуття не викликали, зникають. Вплив негативних ілюзій може бути руйнівним, але нищення торкається лише зовнішньої форми. Саме глибинні внутрішні ресурси допомагають вистояти під тиском жахливого негативу й розпізнати його ілюзорну основу, оскільки воно не має самостійного буття. Тому граф наголошує на необхідності укріплення духовної сутності, яка у творі реалізується на різних рівнях як внутрішня цілісність, єдність із подібними собі і з Богом.

«Слово в пустині» утверджує ідею внутрішньої свободи. Образ пастуха є центральним, оскільки його свідомість віддзеркалює зовнішні події й інших дійових осіб, які водночас виявляються проєкціями його власних відчуттів. Ці проєкції йому необхідні для усвідомлення найважливіших для нього істин, які увиразнюються через альтернативи. Слово означає виражену інтенцію свідомості, пустиня символізує безмежний простір, що водночас співвідноситься з тією свідомістю, тобто визначаються опредметнені форми, що структурують безмежність і в тій безмежності існують. Пустиня в самого пастуха асоціюється з його душею, внутрішнім станом збентеженості: «В моїй душі – самум ооскаженілий, / Пісок страждання віддих затиска, / в розпачі я бачу видовиська» [9, 170].

Марення для героя є способом осягнення і подолання болісних суперечностей. Пастух відчуває закономірності існування та їх Божественну основу, усвідомлює себе їх виразником: «А над усім спинивсь Непостижимий; / Закон його – в мені, закон довкола / Мир і бурхливості людські золотить» [9, 170]. Герой сприймає світ як єдність дійсного і вигаданого, у якому шукає тривкої істини. Невиразні відчуття, що вказують йому на її існування, спонукають до подальших болісних пошуків: «Душе моя, душе, вовчице непокірна! / Як істину знайдем? Зіниці в нас – нечисті» [9, 170].

Пастух сприймає вогонь як енергію, що очищує через випробування міцності й правильності: «Та справедливий, / В огні не ушляхотнене, зневажить» [9, 172]. Ватра стає символом життєвих перипетій, у яких страждають недосконалі людські душі. Відчуття внутрішньої свободи для пастуха є основоположним, проте йому потрібне підтвердження життєздатності його цінностей. Він вивіряє її через зіставлення із пропозиціями трьох шейхів, які спокушають його різними мирськими принадами. Завоювання не цікавлять пастуха. Їхню владу він сприймає як щось ефемерне («Що влада ваша? Се для мене – сон») [9, 173], протиставляючи їй власну незалежність. Пастух не вірить, що влада може порятувати від смерті, як запевняє другий шейх. Найбільше збентеження викликає третій шейх, який прозирає в душу пастуха й бачить його митарства: відсутність смислу і перспектив, болісні нав'язливі марення, які не дають спокою, постійний безрезультатний пошук. Третій шейх пропонує йому деструктивне вирішення проблем через самознищення, яке нібито допоможе досягти стану спокою і розуміння істини.

Усі ці образи репрезентують діяльність його розуму, який пропонує пастухові хибні способи досягнення його мети, раціоналізує й обґрунтовує хибність і деструктивність. Пастух розпізнає омани, тим самим знищуючи їх: «Примари хаосу, пізнав я вас! Розплиньтесь!» [9, 175]. Він осмислено обирає складний шлях власного становлення через внутрішню боротьбу, що дає йому можливість відчутти плин самого існування, яке визначає його самоусвідомлення: «...А чую я, що тут найвищі хвилі / Життя, – бурхливого, безостровного моря, – / Прийшли, ударились і вгору піднесли / Мою істоту, корабель огнистий» [9, 175]. Фінал твору засвідчує прийняття героєм парадоксів існування, які формують своєрідну неосяжну, але відчутну гармонію світовпорядкування; усвідомлення його місця в безмежному просторі; прославляння безмежної величі буття.

Висновки. У драматичних поемах Юрія Липи художньо осмислені важливі екзистенційні проблеми, що охоплюють різні сфери вираження людського духу. Твори побудовані за принципом зміни ключових аксіологічних засад через розширення меж сприйняття і, відповідно, формування нових парадигм буттєвого самоосягнення. Формування нового рівня свідомості героїв Юрія Липи обумовлюється потребою подальшого розвитку в умовах, які засвідчують або визначають пошук онтологічних підвалин.

Список використаної літератури:

1. Маланюк Є. Книга спостережень: статті про літературу / Є. Маланюк. – Київ: Дніпро, 1997. – 430 с.
2. Хороб С. Творчість Юрія Липи у дослідженнях Григора Лужницького / С. Хороб // Юрій Липа. Зб. статей і матеріалів, приурочених 100-літньому ювілею з дня народження Юрія Липи. – Івано-Франківськ: Факел, 2000. – С. 43-46.
3. Салига Т. ...Завжди напружено, бо завжди проти течій... (Євген Маланюк та Юрій Липа) / Т. Салига // Юрій Липа: голос доби і приклад чину. Зб. наук. пр. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. – С. 9-19.
4. Янчук О. Пороги вічності Юрія Липи / О. Янчук // Липа Ю.І. Вірую: вибрані вірші; перевидання за збіркою 1938 р. / Післяслово О. Янчука. – Львів: Каменяр, 2000. – С. 93-100.
5. Баган О. «Геть слов'янські мрії сонні» (Поезія Юрія Липи) / О. Баган // Баган О., Гузар З., Червак Б. Лицарі духу. Українські письменники-націоналісти – «вісниківці». – 2-е вид., доп. – Дрогобич: Відродження, 1996. – С. 227-232.
6. Криса Б. Необароко Юрія Липи / Б. Криса // Антипролог. Зб. наук. пр., присвячених 60-річчю члена-кореспондента НАН України Миколи Сулими. – Київ: ВД «Стилос», 2007. – С. 393-402.

7. Жифарська І. Національно-визвольна ідея в ліро-драматичних поемах Юрія Липи / І. Жифарська // Четверті Липівські читання. Пам'яті Івана та Юрія Лип. Зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції 18-19 квітня 2008 р. – Київ: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2009. – С. 131-139.
8. Мейзерська Т. Езотерична проблематика поетичної збірки Ю. Липи «Вірую» / Т. Мейзерська // Четверті Липівські читання. Пам'яті Івана та Юрія Лип. Зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції 18-19 квітня 2008 р. – Київ: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2009. – С. 99-107.
9. Липа Ю. Поезія / Ю. Липа. – Торонто, 1967. – 292 с.
10. Липа Ю. Твори / Ю. Липа: у 10 т. – Львів: Каменяр, 2005. – Т.1. – 545 с.

References

1. Malanyuk, Y. (1997). *A Book of Observations: Articles about Literature*. Kyiv: Dnipro. (in Ukr.)
2. Xorob, S. (2000). Literary Works by Yuriy Lypa in Grygor Luzhnytskiy's Study. Yuriy Lypa. Zb. statej i materialiv, pryurochenykh 100-litnomu yuvileyu z dnya narodzhennya Yuriya Lypy (*Yuriy Lypa. Collection of works devoted to Yuriy Lypa's anniversary*). Ivano-Frankivsk: Fakel. (in Ukr.)
3. Salyga, T. (2001) ...Always in Tension Because Always Against the Stream ... (Yevgen Malanyuk and Yuriy Lypa). Yuriy Lypa: golos doby i pryklad chynu. Zb. nauk. pr. (*Yuriy Lypa: the Voice of the Epoch and Example of Courage*). Lviv: Ivan Franko Lviv National University. (in Ukr.)
4. Yanchuk, O. (2000). The Thresholds of Eternity. Lypa Yuriy. *I Believe*. Lviv: Kamenyar. (in Ukr.)
5. Bagan, O., Guzar, Z., Chervak, B. (1996). «Get Away Slavonic Sleepy Dreams...» (Poetry of Yuriy Lypa). *Knights of the Spirit. Ukrainian nationalist writers*. Drohobych: Vidrodzhennya (in Ukr.)
6. Krysa, B. (2007). Neobaroko of Yuriy Lypa. Antyprolog. Zb. nauk. pr., prysvyachenyh 60-richchyu chlenakorespondenta NAN Ukrayiny Mykoly Sulymy. (*Antiprolog. Collection of works devoted the 60th anniversary of Mykola Sulyma, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine*). Kyiv: Stylos (in Ukr.)
7. Zhyfarska, I. (2009). National Liberation Idea in Lyro-Dramatic Poems by Yuriy Lypa. Chetverti Lypivski chytannya. Pamyati Ivana ta Yuriya Lyp. Zb. materialiv Vseukrayinskoyi naukovoyi konferenciyi 18-19 kvitnya 2008 r. (*The Fourth Readings In memory of Ivan and Yuriy Lypas. Collection of works of the All-Ukrainian Scientific Conference, April 18-19, 2008*). Kyiv: Yuriy Lypa Ukrainian Publishing Union. (in Ukr.)
8. Mejzerska, T. (2009). Esoteric Issues of Yuriy Lypa Poetic Collection "I Believe". Chetverti Lypivski chytannya. Pamyati Ivana ta Yuriya Lyp. Zb. materialiv Vseukrayinskoyi naukovoyi konferenciyi 18-19 kvitnya 2008 r. (*The Fourth Readings In memory of Ivan and Yuriy Lypas. Collection of works of the All-Ukrainian Scientific Conference, April 18-19, 2008*). Kyiv: Yuriy Lypa Ukrainian Publishing Union. (in Ukr.)
9. Lypa, Y. (1967). *Poetry*. Toronto. (in Ukr.)
10. Lypa, Y. (2005). *Literary Works: Vol. I*. Lviv: Kamenyar, (in Ukr.)

ATAMANCHUK Viktoriya Petrivna,

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Doctoral Student, Candidate of Philological Sciences, Docent

e-mail: victoriaatamanchuk@gmail.com

ARTISTIC COMPREHENSION THE PROBLEM OF SPIRITUAL TRANSFORMATION IN YURIY LYPA'S DRAMATIC POEMS ("The Ship that Sails Away", "The Rose from Jeriho", "The Word in the Wilderness")

Abstract. Introduction. *The problem of spiritual transformation plays an important role in literary works by Yuriy Lypa. It is important to define the ways of its artistic representation in poet's dramatic poems. The author emphasizes philosophical aspect, as the artistic problems are characterized by multidimensional interpretation.*

Purpose of the article is to analyse peculiarities of artistic embodiment and expression the main problems in literary works "The Ship that Sails Away", "The Rose from Jeriho", "The Word in the Wilderness" There is also a necessity to determine genre characteristics in connection with analysis of dramatic poems' content. The aim of study is to find out aesthetical basis of considered problems comprising internal transformation.

Originality. *The article represents an attempt to analyse literary works, paying special attention to study of their axiological and ontological components.*

Results. *Dramatic poems by Yuriy Lypa reveal the key existential problems that overtake the processes of global metamorphosis and simultaneously reflect regularities of these changes.*

The literary work “The Ship that Sails Away” represents changes of emotional and eventful paradigm that prove the revelation of existential impulses experienced on a deep level. The main image of a king organizes eventful structure of a dramatic poem. Simultaneously he is beyond usual context, as he doesn't respond to other people's actions who wanted interfere with sailing the ship or at least to express their protest. Essential impulse, that induces the king to dangerous trip, becomes fundamental issue in formation of the process dynamics. None of controversial actions influences the king or his aim, or realization of his plan. The author shows the laud that doesn't prevent to following protest expression.

Y. Lypa symbolically depicts certain regularities of being that cause resistance because of restricted perception, and he also represent the delegate of these regularities (the king). The ship that sails away symbolizes transition from one state to another – from secure ordinary existence to the movement in direction of unknown and probably unsafe changes. The king governs the process as he is able to comprehend more than his people. Changes as necessary form of existence and consciousness development provoke an active protest. People glorify and worship the king while he symbolizes their ideas about the usual way of life. When the king destroys the ideas, projected by his people, they behave aggressively.

The literary work “The Rose from Jeriho” is defined as a dramatic poem. The title indicates timeless values, that constitute the internal basis and the content of the form but are not restricted by the form. It is about magnificent transformation of human soul, transition from the state of exhaustion to the feeling of the energy and inner integrity through the comprehension of the aim and life purpose. The entity of human being has the mystic content and cannot be ruined.

The literary work “The Word in the Wilderness” confirms the idea of internal freedom. The image of a shepherd is the central figure as his consciousness reflects the events and other characters, which also transpire to be the projections of his own perception. He needs these projections to understand the realness, that is exposed through the alternatives. The word signifies the expressed intention of consciousness, the wilderness symbolizes boundless space which is simultaneously correlated with that consciousness, so outlined forms that give the structure to the infinity and also exist in that infinity.

Conclusion. *In Y.Lypa's dramatic poems the author artistically comprehends the important existential problems, that comprise different spheres of human spirit expression. The literary works are constructed on the principle of changes in axiological basis through widening boundaries of perception and respectively formation of new paradigms of existential self-comprehension. The formation of a new consciousness level is specified by the necessity of further development under the conditions that testify or define pursuit of ontological foundation.*

Key words: *dramatic poem, artistic conventionality, spiritual transformation, hero, genre, conflict, symbol, Yuriy Lypa, archetype, image.*

*Одержано редакцією – 29.09.2017
Прийнято до публікації – 4.10. 2017*